

Svar på motion om att upprätta en
koldioxidbudget

16

2021KS505

Kommunstyrelsen

Datum
2022-10-03

Diarienummer
2021KS505 008

Svar på motion om att upprätta en koldioxidbudget

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till beslut i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige anser motionen besvarad.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 16 september 2021 § 152 att till kommunstyrelsen remittera motion från Marie Strid (MP) och Roland Jonsson (MP) om att upprätta en koldioxidbudget. Motionärerna yrkar att Härryda kommun upprättar en koldioxidbudget samt att en modell för kontinuerlig uppföljning införs.

Förvaltningen har utrett konceptet kring koldioxidbudget och hur det skulle bidra till ett mer utvecklat miljö- och klimatarbete. En koldioxidbudget kan användas för att åskådliggöra och upplysa om det återstående utsläppsutrymmet för att nå tvågradersmålet från Parisavtalet. För kommuner fungerar koldioxidbudget främst som ett kommunikativt verktyg som ger tydlighet och stöd i omställningsarbetet.

Förvaltningen arbetar idag på olika sätt med att minska klimatavtryck och utsläpp, bland annat genom en särskild plan för fossiloberoende förvaltning. Förvaltningen följer utvecklingen, bland annat genom ett miljöbokslut som upprättas vart fjärde år och genom årlig uppföljning av indikatorer och nyckeltal. Därtill finns nu underlag via Klimatkollen, vilket fungerar väl som ett verktyg för att följa och bevaka uppsläppsförändringar i kommunen.

Förvaltningen bedömer att det därutöver inte finns behov av att utveckla ytterligare uppföljning genom en egen koldioxidbudget. Det är viktigt att inte tillskapa ytterligare administrativt arbete för att upprätta, försörja och använda en egen koldioxidbudget utan istället ha fokus på att genomföra konkreta åtgärder som bidrar till utsläppsminskningar.

Förvaltningen föreslår att motionen ska anses besvarad.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 3 oktober 2022
- Motion om att upprätta en koldioxidbudget

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 16 september 2021 § 152 att till kommunstyrelsen remittera motion från Marie Strid (MP) och Roland Jonsson (MP) om att upprätta en koldioxidbudget.

Motionärerna yrkar att Härryda kommun upprättar en koldioxidbudget samt att en modell för kontinuerlig uppföljning införs. Syftet med att upprätta en koldioxidbudget är att:

- visa hur mycket utsläpp Härryda kommun har råd med för att leva upp till Parisavtalet
- visa hur mycket Härryda kommun behöver minska utsläppen med per år för att hålla budgeten

Vad är en koldioxidbudget?

En koldioxidbudget visar den mängd koldioxid som får släppas ut i framtiden om en kommun, region eller ett land ska uppfylla sin del av Parisavtalet och därmed klara tvågradersmålet. En koldioxidbudget beräknar och tydliggör hur mycket utsläppen behöver minska och det totala utrymmet för utsläpp per år fram till 2045.

När en kommun i Sverige ska beräkna fram en koldioxidbudget utgår den ifrån det totala utsläppsutrymmet som hela Sverige har. Sveriges totala utsläppsutrymme utgår i sin tur från det globala utsläppsutrymmet, som beräknas av FN:s klimatpanel IPCC.

Takten med vilken utsläppen måste minska brukar i regel i kommunerna vara cirka 16 procent per år. Är utsläppsminskningstakten lägre än 16 procent per år kommer den att behöva justeras upp kommande år. Dessutom kan det lokala utsläppstaket justeras över tid eftersom det står i relation till det globala utsläppstaket.

En koldioxidbudget baseras antingen på enbart utsläpp av koldioxid eller alla växthusgaser som till exempel metan och lustgas. Då översätts växthusgaserna till koldioxidekvivalenter för att enkelt kunna motsvara koldioxidutsläpp.

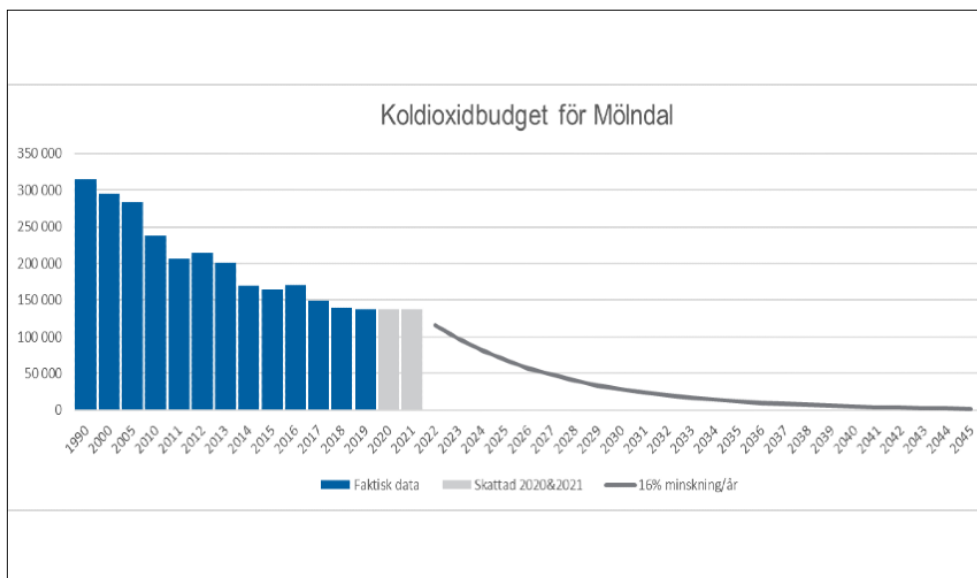
De flesta kommuner som har koldioxidbudget har en territoriell sådan, vilket innebär att den innefattar de utsläpp som sker inom kommunens geografiska gränser. För att tillskapa en sådan budget används tillgängliga data från nationella emissionsdatabasen. Det är också möjligt att räkna fram de utsläpp kommunens egna verksamheter orsakar och inkludera det som en särskild del i kommunens koldioxidbudget. Den typ av tillägg kräver handläggning och egna beräkningar.

Exempel från andra kommuner

Idag är det cirka ett 50-tal kommuner i landet som har upprättat en koldioxidbudget, först var Järfälla kommun, som antog sin budget 2017. Lunds kommun är en av de kommuner som har upprättat en koldioxidbudget, i budgeten satte kommunen en utsläppsminskningstakt på 7–16 procent per år och uppnådde en minskning med sju procent. En av anledningarna till att Lunds kommun lyckades minska utsläppen var att

frågan fick uppmärksamhet och intresse vilket ledde till att åtgärder påskyndades inom till exempel fossilbränslefria transporter.

Mölnadalens stad har upprättat en enklare variant av koldioxidbudget i form av ett diagram med en trendlinje som visar den utsläppsminskningstakt som behövs varje år fram till 2045 för att uppnå tvågradersmålet.

Mölnadalens stads koldioxidbudget, bild hämtad från Mölnadalens stads webbsida.

För Mölnadalens stad var syftet med koldioxidbudgeten främst kommunikativt, ett sätt att tydliggöra hur mycket utsläppen måste minska och visa den stora omställning som krävs. Inga specifika mål har kopplats till koldioxidbudgeten, utöver den generellt beräknade utsläppsminskningen om 16 procent per år.

Regionstyrelsen i Västra Götalandsregionen (VGR) antog i januari 2021 en koldioxidbudget för länet. Budgeten visar hur mycket utsläppen behöver minska varje år och ska fungera som ett omställningsverktyg för kommuner och företag. Eftersom VGR inte själva har rådighet över de åtgärder som behövs för att uppnå utsläppsminskningen, ska koldioxidbudgeten istället skapa ett tydligare ramverk kring hur kommuner kan jobba med frågan och därmed bli ett viktigt redskap för att öka takten i klimatarbetet i regionen.

Klimatkollen

Den ideella föreningen Klimatbyrån har i mars 2022 lanserat det visuella verktyget Klimatkollen via www.klimatkollen.se. Verktyget visar utsläppen i Sverige per kommun jämfört med Parisavtalet, alltså en koldioxidbudget. Klimatkollen är beräknad enligt Tyndall-modellen som beräknats av Uppsala Universitet och det visuella framtagandet har utförts av teknikföretaget ClimateView. Inhämtning av utsläppsdata baseras på offentliga källor som nationella emissionsdatabasen. Klimatkollen syftar till att på ett illustrativt och enkelt sätt visa den mängd koldioxid som finns kvar att släppa ut enligt Parisavtalet och kan vara ett fungerande alternativ till koldioxidbudget för kommuner. Klimatkollen är framtagen med öppen källkod och är tillgängligt att använda för myndigheter, andra organisationer och invånare.

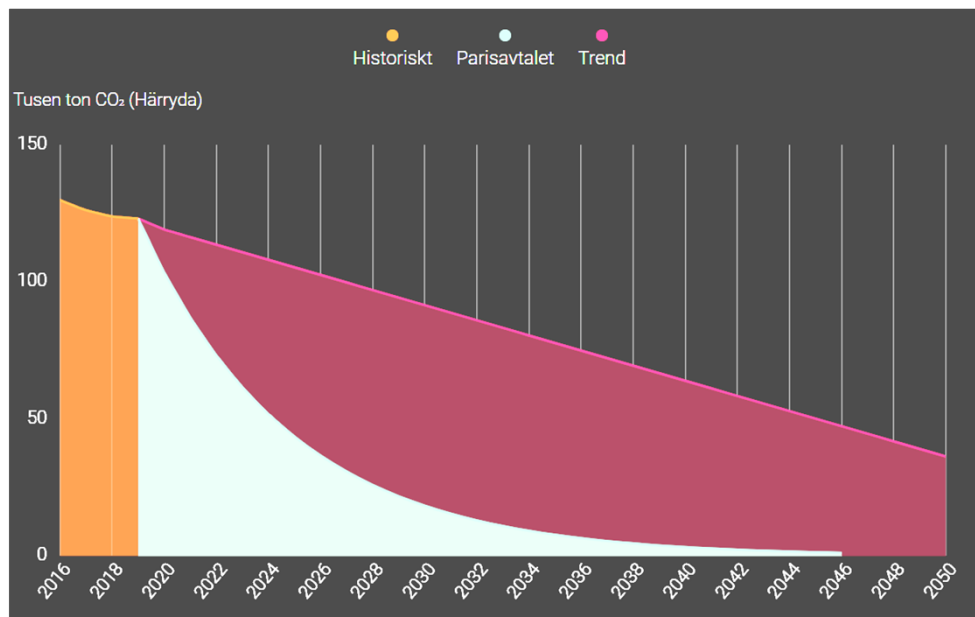

Bild från www.klimatkollen.se, Härryda kommuns koldioxidbudget.

Nytta och utmaningar

En koldioxidbudget används för att åskådliggöra och upplysa om det återstående utsläppsutrymmet och är en metod som grundar sig i forskning. I exemplen från andra kommuner i Sverige framgår att styrkan är det kommunikativa och pedagogiska. Det blir tydligt i Lunds kommuns och Mölndals stads fall att budgeten tydliggör de utmaningar kommunerna står inför när det handlar om att minska koldioxidutsläpp. Båda kommunerna pekar på att koldioxidbudgetarna fungerar som ett kommunikativt verktyg som ger tydlighet och stöd till omställningsarbetet.

För närvarande finns det inget tydligt ramverk eller en specifik metod för att arbeta med en koldioxidbudget. Därför har de kommuner som upprättat en budget för egen del tolkat och utarbetat en metodik utifrån befintlig praxis.

Att beräkna en koldioxidbudget är inte speciellt svårt, det finns nyckeltal och schablonvärden att utgå ifrån vid framtagandet och numera även färdiga verktyg som Klimatkollen. Utmaningarna ligger istället i hur koldioxidbudgeten ska användas, följas upp och vilken funktion den ska fylla. Flera kommuner använder koldioxidbudgeten främst i kommunikativt och uppföljande syfte, snarare än som ett styrinstrument.

Ingen kommun i Sverige har hittills kunnat uppnå en minskning av utsläpp per år med 16 procent, oavsett koldioxidbudget. Anledningarna till det är flera, bland annat att många åtgärder ligger utanför kommunens direkta rådighet, till exempel att stora utsläppskällor som motorvägsleder och industriutsläpp är svåra att påverka för enskilda kommuner.

Härryda kommuns arbete

Härryda kommun arbetar på olika sätt med att minska klimatavtryck och utsläpp. Plan för fossiloberoende förvaltning är det tydligaste exemplet där det finns en plan med en tydlig struktur för att uppnå fossiloberoende fram till 2030. Vart fjärde år sammanställer kommunen läget och utvecklingen inom miljöarbetet bland annat när det gäller fossiloberoende och utsläpp i

ett miljöbokslut. Miljöbokslutet synliggör rådande läge och tydlig uppföljning av bland annat utsläpp från förvaltningens verksamheter. Som komplement till miljöbokslut används årligen indikatorer för att följa bland annat utsläpp.

Härryda kommun har även sedan 2021 deltagit i kommunernas klimatlöften, som är en regional kraftansamling för att genom olika klimatlöften minska utsläpp. Härryda kommun har totalt antagit 20 klimatlöften, däribland att ta fram en laddplan, minska användandet av engångsprodukter och att arbeta med cirkulära möbelflöden.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen är medveten om allvaret och komplexiteten i klimatfrågan och om vikten av att kommunen bidrar i arbetet med att minska utsläppen för att nå målen i Parisavtalet.

Det finns idag nyckeltal och indikatorer som visar på nuläget både för kommuner och nationellt, och det finns en generell beräkning som pekar på att utsläppen behöver minska med minst 16 procent per år. Det kan därmed konstateras att det redan finns information för att se att det behövs kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen.

Härryda kommun arbetar redan idag på olika sätt med att minska klimatavtryck och utsläpp, bland annat genom en särskild plan för fossiloberoende förvaltning. Förvaltningen följer utvecklingen inom arbetet med Agenda 2030 genom indikatorer och nyckeltal, vilka årligen rapporteras till kommunstyrelsen. I utvecklingen av det hållbarhetsstrategiska programmet är uppföljning en central del och det arbetet kommer att ytterligare förstärkas med sikte på att det också ska göras tillgängligt för invånare. Förvaltningen bedömer att det underlag som presenteras via Klimatkollen fungerar väl som ett verktyg för att följa och bevaka uppsläppsförändringar i kommunen.

Förvaltningen bedömer att det därutöver inte finns behov av att utveckla ytterligare uppföljning genom en egen koldioxidbudget. Det är viktigt att inte tillskapa ytterligare administrativt arbete för att upprätta, försörja och använda en egen koldioxidbudget utan istället ha fokus på att genomföra konkreta åtgärder som bidrar till utsläppsminskningar.

Förvaltningen föreslår att motionen ska anses besvarad.

Peter Lönn
Kommundirektör

Birgitta Flärdh
Utvecklingschef

Motion till kommunfullmäktige i Härryda om att upprätta en koldioxidbudget

Miljöpartiet yrkar att:

Härryda kommun upprättar en koldioxidbudget samt att en modell för kontinuerlig uppföljning införs.

Bakgrund

Härryda kommuns har Agenda 2030 som grund. Mål 13 i Agenda 2030 handlar om att bromsa klimatförändringarna och lindra effekten av klimatförändringarna. I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal i Paris. Parisavtalet anger att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader, vilket enligt forskning är absolut nödvändigt för att inte konsekvenserna av den globala uppvärmningen ska bli oöverstigliga.

Alla som bor, lever och verkar på vår planet ger upphov till utsläpp i atmosfären som påverkar klimatet. Utsläppen mäts i mängd koldioxid (CO₂). Internationellt har man satt målet att utsläppen av koldioxid måste minska ner till noll för att vi ska förhindra en uppvärmning av jordens klimat som överstiger 2°C. En koldioxidbudget ger kommunen en vetenskapligt förankrad överblick på hur utmaningen kring koldioxidutsläpp ser ut lokalt. Koldioxidbudgeten som verktyg lyfts fram av FNs klimatpanel (IPCC) som viktig i arbetet med att minska klimatpåverkan och efterleva Parisavtalet.

Klimatsekretariatet hjälper kommuner och regioner sätta upp lokala utsläppsbudgetar. Hittills har ett 40-tal kommuner i landet har upprättat en koldioxidbudget och enligt Aktuell Hållbarhets senaste kommunenkät är det 16 kommuner i Västra Götalands län som säger att de antagit eller påbörjat arbetet med en koldioxidbudget.

Dessa koldioxidbudgetar beskriver hur mycket den enskilda kommunen släppt ut historiskt samt hur mycket som återstår att släppa ut – om man vill leva upp till Parisavtalet.

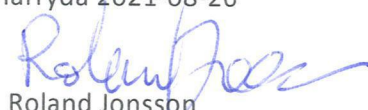
Aktuell Hållbarhet som årligen presenterar miljörankning av Sveriges kommuner skriver "Att införa en koldioxidbudget, och följa den, skulle revolutionera klimatpolitiken". En koldioxidbudget är ett tydligt och transparent verktyg som gör det möjligt att se att vi inte tar utsläppsutrymme från våra barn och barnbarn. Nu behöver politiken utgå från det som vetenskapen visar är nödvändigt.

Syftet med att upprätta en Koldioxidbudget är att:

- Visa hur mycket utsläpp Härryda kommun har råd med för att leva upp till Parisavtalet
- Visa hur mycket Härryda kommun behöver minska utsläppen med per år för att hålla budgeten

För Miljöpartiet de gröna i Härryda 2021-08-26

Marie Strid

Roland Jonsson